

GÜNÜMÜZDE TÜRK KÜLTÜRÜNDE AD VERMENİN SOSYO-KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE BİR ANKET ÇALIŞMASI

Dr. Öğr. Üyesi Gökçen ÇATLI ÖZEN*

Öz

Ad, bireyi tanımlayan bir isimlendirme biçimidir. Doğası itibarıyla ad, birey tarafından bilinçli ve gönüllü alınan değil, aile tarafından bireye verilen kültürel bir damgalama biçimidir. Bu damgalama sadece bireyi değil, aileyi ve bağlı olduğu kültürel yapıyı da kapsamaktadır. Bu sebeple çalışmada, kişi adlarının bireye verilmesinin altında sosyal-kültürel-dini-siyasi unsurlar bulunduğu üzerinde durulmaktadır. Ayrıca bireyin ismiyle müsemma olmasıyla topluma aidiyet duyması birbirleriyle bağlantılıdır. Toplumsallaşmanın temelinde kendini bir yapıya ait hissetme olduğu düşünülürse, adın da buna araç edildiği söylenebilir. Çalışmanın araştırma evreni İstanbul olup, araştırma örneklemini burada ikametgâh eden 18 yaş ve üstündeki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıdır. Çalışma 750 kişi üzerinde yapılmıştır. Araştırma tekniği kapalı uçlu sorulardan oluşan yapılandırılmış bir anketten ibaret olup, elde edilen veriler SPSS veri analizi ardından yorumlayıcı yaklaşımla tartışılmıştır. Çalışmanın literatür taramasında yüzeysel bir genelleme yapılmıştır: Türklerde çeşitli dönemlerde isim verme anlayışlarını etkileyen unsurlara kısaca değinilmiştir. Bulgular kısmında ise günümüzde bu anlayışın nasıl biçimlendiğine, ismin kim tarafından verildiğine, bireyin ismiyle kurduğu toplumsal bağa, tek/çift isim tercihlerine ve popüler isimlerin hangi sebeplerle daha çok tercih edildiğine bakılmıştır. Çalışmada, ailelerin çocuklarına isim verirken özellikle din ve siyasetten etkilenip, ekseriyetle bu doğrultuda toplumsal bir aidiyet kurdukları görülür. Ayrıca isim verme hiyerarşisinde bir modernleşme yaşandığı ve çocuğun annesinin, çocuğun babasından sonra isim verme hakkına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ad vermenin, toplumsal değişmeye göre biçim aldığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Ad Verme, Din, Siyaset, Türk Kültürü.

* İstanbul Aydın Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü.

A Survey On The Socio-Cultural Characteristics Of Naming In Turkish Culture Today

Abstract

Although the name is a form of naming that identifies the individual, it is a cultural stigmatization given to the individual by the family, not consciously and voluntarily received by the individual. This stigmatization not only determines the individual, but also the family and the cultural structure to which it belongs. Therefore, it is emphasized that there are socio-cultural-religious-political elements under the reason why the names are given to the individual. The fact that the individual's name is being the same and the nurture of belonging to the society are connected. Given that socialization is based on a feeling of a structure, the name can be said to be a means to it. The universe of the research is Istanbul and the research sample are based on the citizens of the Republic of Turkey who are up 18 years old. The study was conducted on 750 people. The research technique is consisted of a structured questionnaire of closed-ended questions, and the data obtained were discussed with SPSS data analysis and interpretive approach. The literature review of the study, was made by generalization: The factors that affect the naming conception of Turks in various periods were briefly mentioned. In the findings section, how this understanding is formed today, by whom the name is given, the social bond established with the name of the individual, the choice of single/double names and the reasons for which popular names are preferred more are emphasized. In the study, it is seen that families are especially influenced by religion and politics when they name their children and they usually establish a social belonging in this direction. In addition, at the hierarchy of naming, there is a modernization and that the child's mother has the right to name after the child's father. Therefore, it is understood that naming reflects social change.

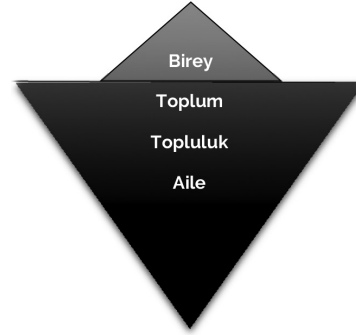
Keywords: Naming, Religion, Politics, Turkish Culture.

1. Giriş

Çalışma Türk kültüründe ad verme geleneği üzerine odaklı olup, antroponomi yani kişi isimlerini ele alan bilim dalı ile sınırlandırılmış ve yorumlanmıştır. Çalışmanın ana odağına göre, kişi adları ailenin ve toplumsal kültürün, bireye yüklediği geleneksel ve değersel yansımalarıdır. O sebeple bireyin taşıdığı isim sadece bireysel bir alana sahip olmamakla birlikte toplumun, topluluğun ve ailenin değer yargılarının bir bütünü de yansıtabilmektedir. Zira ad her ne kadar birey tarafından taşınıyor olsa da, onun bağlı olduğu kültürel muhtevanın ve değer yargılarının bütünü oluşturmaktadır. Dolayısıyla ad, bir damgalama biçimi olabilmektedir. Ad, buzdağına benzerdir. Buzdağının görünen üst bölümünde birey ve ismi yer alırken, görünmeyen alt bölümünde toplumun, topluluğun ve ailenin kişi adına yüklediği değer yargıları bulunmaktadır. Dolayısıyla çocuğun adı, ailesi ve/veya onu yetiştirenler tarafından verilse de, topluluğun ve toplumun bir parçası olan ailenin, ad vermede toplumsal kurum ve yapılardan etkilenmesi olasıdır. Zira aile, toplumun küçültülmüş biçimidir. Bu bağlamda Uysal'ın da belirttiği gibi aile, çocuğa isim verirken toplumsal unsurlardan etkilenmektedir. İsim vermede, ailenin bireysel ile toplumsal statüsü, deneyim ettiği toplumsal olaylardan etkilenme biçimi, geleceğe dair beklentileri ve bağlı olduğu din gibi çeşitli

yapıların yönlendirici olduğu görülür. Dolayısıyla ad, kişiye verilen bir unsur gibi görülse de, adlar aslında onu veren kişiye aittir. Ad sahibinin, bunu bir sonraki kuşağa taşıyıcı görevinde olduğu anlaşılır. Bu sebeple adlar, kuşaktan kuşağa aktarılan kültürel tapular niteliğindedir.¹ Bu yönüyle ad, sadece onu taşıyan bireyi veya günceli yansıtmaz; ailenin ve toplumun kültürel geçmiş deneyimlerinin izlerini de barındırmaktadır (Bkz. Şekil-1).

Ad bireysel kimliğin bir yansıması olduğu gibi, toplumsal ve kültürel bir unsura da karşılık gelmektedir. Bireye adını veren ailenin, seçim yaparken bağlı olduğu grubunun tecrübelerine ve kültürüne göre hareket ettiği anlaşılır. Ad, o kadar toplumsal ve kültürel ki bunun üzerinden sosyo-kültürel, dini ve ideolojik açılardan bir dönem analizi yapmak olasıdır. Çalışmanın literatür taramasında yüzeysel bir genelleme yapılarak, Türklerde çeşitli dönemlerde isim verme anlayışlarını etkileyen unsurlara kısaca değinilmiştir. Konuyu daraltmak adına ise bulgular kısmında, günümüzde isim verme anlayışlarını etkileyen unsurların nasıl biçimlendiğine, ismin daha çok kim tarafından verildiğine, ismiyle müsemma olan veya olamayan bireyin toplumsal etkileşimine, tek/çift isim tercihinin, popüler isimlerin hangi sebeplerle daha çok konulduğuna ve ailelerin isim verirken dönemin kültürel, siyasi, dini, ekonomik vb. unsurlarından ne denli etkilenip etkilenmediklerine bakılmıştır.

Şekil-1: Kişi Adı Buzdağı Gibidir

2. Çalışmada Kullanılan Araştırma Yöntemleri

Araştırmada yer alan akademik bakış açısı ve kullanılan yöntem Çatlı Özen'in ad çalışması kapsamında yürüttüğü bir çalışmayla² benzerlikler taşımaktadır. Antroponomiye dayalı olan araştırma, tümevarım yaklaşımıyla ele alınmıştır. Buna göre gözlemlenen tek tek olgulardan hareket edilmiş ve bütüne ulaşılmıştır. Mart-Haziran 2018 tarihleri arasında, İstanbul Anadolu ve Avrupa yakasında ikamet eden 18 yaş ve üstü 750 Türk vatandaşı ile kişi adlarının ele alındığı bir araştırma örnekleme kapsamında, kapalı uçlu yirmi soruluk yapılandırılmış kısa bir anket çalışması yürütülmüştür. Araştırma örnekleminin yüksek olması sebebiyle, hem anketlerin tamamlanmasında hem de veri girişlerinde, araştırma yöntemlerini ve tekniklerini bilen İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğrencilerinden destek alınmıştır. Soruların analizi sosyal bilimlerde kullanılan SPSS programı (Statistical Package for the Social Sciences, Sosyal Bilimler için İstatistik Programı) ile analiz edi-

¹ Başak Uysal, "Alevi İnanç Sisteminde Adlar ve Dil-Kimlik İlişkisi", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı: 62, 2012, s. 248.

² Gökçen Çatlı Özen, "Günümüz Alevi ve Bektaşî Topluluklarında İsim Kültürü Üzerine Bir Anket Çalışması: İstanbul Örneği", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı: 90, Yaz 2019, s. 47-64.

lip, akabinde yorumlanmıştır. Çalışma başında belirlenen hipotezler ise, saha çalışması sonrasında doğrulanarak, teori ile sentezlenmiştir.

Çalışmanın ana problemi, toplumun sosyo-kültürel, dini ve siyasi yapılarından etkilendiği düşünülen ailenin, çocuğa ad seçerken, bunlardan bağımsız hareket etmediği yönündedir. Makalede dört hipotez üzerinde durulmuştur. Buna göre:

♦ **Hipotez 1:** Bireyler, isimlerini benimseyip onunla müsemma olurlarsa, toplum ve kurumlarla daha kolay bütünleşirler;

♦ **H2:** Çift isimlilik hem bir modernleşme, hem de değerlerin muhafaza edilmesine aracılık eder. Buna göre çift isimlilerde isimlerden biri modern, diğeri dini veya geleneksel tutumu yansıtır;

♦ **H3:** Türklerde, geleneksel yapıda çocuğa isim verme hiyerarşisinin başında baba ve dede toplumsal statülü gibi erkekler bulunur. Kentleşme ve modernleşmeyle, isim verme hiyerarşisi baba-anne-dede (baba yanlı)-akrabalar-dede (anne yanlı)-babaanne-anneanne biçimini alır.

♦ **H4:** Aileler, isimlerin toplum nezdinde bir karşılığı olduğunu düşünmektedirler. Bu sebeple isim verirken, yaşanan dönemin kültürel, siyasi, dini, ekonomik vb. unsurlarından etkilenirler.

3. Eski Türklerde Ad Vermenin Kültürel Bağlamı

Bir milletin geçmişteki izlerini sürebilmek için adlar önemli bir unsurdur. O sebeple Türklerin tarihteki izlerini yorumlamada, Türk adının geçtiği yerlere odaklanılmaktadır. 1893 yılında Danimarkalı dilbilimci Vilhelm Thomsen, Orhun Abideleri'nde "Türk", "Tengri", "Kül Tigin" isimlerini çözümleyince, Türklerin heybetli tarihi, özellikle de adlar üzerinden aralanmıştı. Zira Türkler, kültürel yapılanmalarının bir ipucu olarak sadece adlarını değil, kültürlerinin en önemli yapı taşlarını da taşa yazarak, tarihe adeta parmak izi bırakmışlardı. Varis'in, Tsi Ma-ch'ien ve Lin-kan'dan derleyip aktardığı üzere, İslamiyet öncesi Asya'da kurulan ilk Türk Devleti Büyük Hun Devleti'ndeki Türkler, Çince yazılmış belgelerin çokluğuna rağmen Tümen, Bahadır (Batur), Oğuz, Alçı, Kutbeg, Kayok (Kiok), Kutku ve Caner gibi bugün de yer yer tercih edilen Türk isimlerini kullanıyorlardı. Eski Uygur yazısıyla yazılan Oğuz Kağan Destanı'na göre de Oğuz Kağan çocuklarına doğadan esinlenerek Gün, Ay, Yıldız (Yıldız), Gök, Dağ ve Deniz gibi adlar koyarak³ belli ki kültürel kimliği nesilden nesile aktarmayı hedefliyordu. Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere eski Türkler için ad, var olmanın, kudretin, kültürün ve toplumsal yapıların göstergesi olarak kabul edilmekteydi.

Türklerde ad, ulusal bilincin bir yansıması olarak da görülmekteydi. XVIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Rus ve Çin istilasına uğrayan Türkistan coğrafyasındaki Türk halkının, kırılan onurlarını yeniden onarmak amacıyla yeni doğan çocuklarına özgürlüğü, mücadeleyi, savaşı ve kahramanlığı yansıtan isimler verdikleri görülür: Hürriyet, Erkin, Azat, Azatgül, Cenk, Cengaver, Galip,

³ Varis Abdurrahman, "Türklerin Ad Koyma Gelenekleri Üzerine Bir İnceleme", *Milli Folklor*, Yıl: 16, Sayı: 61, 2004, s. 125.

Galibe, İlham, Kureş ve Savaş gibi.⁴ Türkistan coğrafyasındaki Türklerin, esarete karşı toplumsal bir duruş sergileyerek, ad kültürüne politik bir mesaj yüklemeleri, ad üzerinden geliştirilen kültürel bir savunma refleksi idi. Adın bu aşamada, kültürleşmemek ve hatta asimile olmamak için araç edildiği anlaşılır. Buradan da görüleceği üzere ad, toplumsal manada güçlü etkilere sahip olmakla birlikte, toplumun öncelikli dünya görüşünü de yansıtabilen aktarıcısı ve aracısıdır.

Düğün ve cenaze merasimleri gibi doğum da, bir milletin ortak kültürel değerlerini yansıtan ve ilgili toplumun geçmişine dair kadim bilgiler barındıran önemli bir evredir.⁵ Doğumla birlikte yeni doğana ad verme, bireyin topluluğa girişinin ilk aşamasıdır. Kimi geleneksel toplumlarda birey, esasi itibarıyla doğumla değil, ad almasıyla birlikte topluluğa gerçek bir giriş yapar. Bu aşamada ad almanın iki dönemde olabileceği görülür: Doğum ardından ve/veya ergenlik döneminde elde edilen bir başarı ile.

Günümüzde ad alma doğum ardından verilmekle birlikte, geleneksel bir örnek teşkil etmesi bakımından Ögel'in ele aldığı Başkurt Türklerinin ad verme adedinden bahsedilebilir. Bu ritüelde adın, kutsal hayvan, dini müracaatlar ve yemekli paylaşımlar aracılığıyla çocuğa verildiği görülür. Rusya Federasyonu'nun dört milyon nüfuslu özerk cumhuriyetli Başkurdistan Cumhuriyeti'nin %30'unu oluşturan Başkurt Türklerinin ata kültürüne göre, İdil-Ural bölgesine gelebilmeleri, bir kurdun onlara kılavuzluk etmesiyle mümkün olmuştur. Topluluk, kutsal saydığı kurttan adını alarak Başkurt Türkleri olarak isim almıştır.⁶ Karagöz'ün de vurguladığı üzere Başkurtlar, çocuklarına isim verirken bunu toy ile (düğün ile) kutlarlar. Bebek doğduktan sonra aile ve yakınları toplanır ve imam, topluluk nezdinde dua eder. Bitiminde bebeğin her iki kulağına ezan okunur, üçer defa da ismi söylenir. Başkurtlar, bebeğin toplulukla bu ilk birlikteliğinde, nazardan korunabilmesi için "qurtbaş" ismi verilen bir çeşit nazar boncuğu ile "biti" ismi verilen bir çeşit muskayı üzerine illeştirir ve tören bitimi yemekli sohbetle geçerler.⁷ Bu tutum, kutsala ve kutsalın koruculuğuna dair önemli bir inanç göstergesi olmakla birlikte, çocuğun topluluğa girişini de destekleyen simgesel bir unsurdur. Türk kültüründe ad verme, dinsel nitelikli törenle olabileceği gibi Başkurtlarda da olduğu üzere, dini unsurlara ilaveten çoğunlukla toy eşliğinde de kutlanmaktadır. Tıpkı Kıpçak Türklerinden Nogaylarda, önceden tespit edilen adın, "balaga at atama" (çocuğa ad koyma) töreniyle çocuğa verilmesi gibi. Bu geçiş ritüelinde de, dini tören akabinde güne özel olarak hazırlanan yemekler yenir ve mevlit okutulur.⁸ Dualı ve yemekli ad koyma geçiş törenleri günümüzde de yer yer farklı uygulamalarla kullanılmaya devam edilmektedir.

⁴ Abdurrahman, a.g.e., s. 131.

⁵ Erkan Karagöz, *Başkurt Türklerinin Doğum, Düğün ve Cenaze Merasimlerinden Bazı Tespitler, Hoca Ahmet Yesevi Yılı Anusuna*, Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi, 2016, s. 203.

⁶ Bahaeddin Ögel, *Türk Mitolojisi*, I. Cilt, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2003, s. 120.

⁷ Karagöz, a.g.e., s. 201.

⁸ Dilek Ergönenç Akbaba, "Nogay Türklerinde Kişi Adları", *Dil Araştırmaları*, Sayı: 10, Bahar 2012, s. 100-101.

Ergenlik döneminde verilen ada geçmeden önce, bireye kimin/kimlerin isim verme hakkına sahip olduğu üzerinde durmak isterim. Her ne kadar çoğu kültürde çocuğa isim verme, ailenin tekelinde olsa da, kimisinde bu durum, kadim karizmatik liderlere ve bilgisine değer verilip akıl danışılan saygın kişilere de ait olabilmektedir. Dolayısıyla çocuğa adını kimin vereceği, toplumsal yapılanmanın kadim hiyerarşisini açığa çıkaran önemli bir etkidir. Türk Destanlarında, ailelerin akıl danıştığı bilge tipi önemli yardımcı kahramanlar bulunmaktadır. Örneğin Oğuz Destanı'nda Uluğ Türk'ün, Şecere-i Terakime'de İrkıl Ata'nın, Manas Destanı'nda Bakay Han'ın, Köroğlu'nda Köroğlu'nun dedesi ile babasının ve Dede Korkut Hikâyelerinde Dede Korkut'un yeni doğana ve/veya gence isim veren yardımcı kahramanlar oldukları görülür. Dede Korkut Kitabı'nda Dede Korkut'un, "*Dirse Han'ın Oğlu Boğaç Han Hikâyesinde*" Boğaç Han'a, "*Kam Püre'nin Oğlu Bamsı Beyrek Hikâyesinde*" Bamsı Beyrek'e ve "*Basat'ın Tepegöz'ü Öldürdüğü Hikâyesinde*" Basat'a ad vermek üzere üç defa görünürlük kazandığı bilinir. Dede Korkut Hikâyelerinde ad, yeni doğana değil, toplumsallaşma aşamasındaki genç bireylere verilmektedir. Bu hikâyelerde Dede Korkut'un, "*Adını ben virdüm, yaşını Allah vîrsün*" (Adını ben verdim, yaşını Allah versin) cümlesi ardından, gençlerin uzun ömürlü olmalarını Allah'tan dilediğini görürüz. Ayrıca Dede Korkut'un gençlere isim verirken, toplumsal konumlarına göre bir tercihte bulunduğu anlaşılır. Öyle ki hikâyedeki Boğaç Han, bir boğayı yenmiştir. Bu yönüyle toplum onu güçlü, mert ve yiğit olarak benimsemektedir. Buna mukabellen Dede Korkut'un, gencin boğayı yenme hünerini ismine yansıtarak, bunu ölümsüzleştirdiğini görürüz. Bu bağlamda Türklerin geleneksel ad verme anlayışına göre, bir erkeğin layık olduğu isme kavuşması için bir başarı veya kahramanlık göstermesi gerekmektedir.⁹ Tıpkı Oğuzlarda olduğu gibi eski Yakutlarda da doğumla verilen adın, toplumsal gerçekliği yansıtmadığı düşünülüp, gençlik çağına gelen bireyin, toplumsal alana katkı sağlayabileceğinin ispatı olarak başarılı bir şekilde yay çekip, ok atabilmesiyle yeniden ad alması gibi.¹⁰ Dolayısıyla eski Türklerde ad, bireyin iki farklı döneminde verilebilmektedir: İlki, toplumun değerlerine uygun bir ismin kadim kişilerce yeni doğana verilmesiyle; ikincisi de bireyin ergenlik döneminde elde ettiği toplumsal bir başarı akabinde layık görüldüğü isimle damgalanmasıyla. Buradan anlaşılacağı üzere ilki edinilmiş, diğeri kazanılmış bir statüye denk gelmektedir.

Adın, kutsalı çağırıldığı gibi kötü talihten de koruduğuna dair düşünceler, eski Türklerde yaygın bir inanıştı. Türkiye ve Türkistan'da kısmen devam ettirilen bu eski geleneğe göre erkek çocuğu isteyenler, doğan kız çocuklarına Oğulhan, Ümithan, Dursunhan, Saadet, Kudret, Fikret ve Emre gibi erkek isimleri koyarlar. Bu gaye ile bir sonraki çocuğun erkek olacağı inancı hâkimdir. Yine benzer bir inanca göre doğan erkek çocuğun ebeveynleri vefat ettiyse, nazar değdiği inancıyla bunu kovuşturmak için yemekli bir merasim tertiplenir ve çocuğun adı Satılmış, Ağırca, Kepek gibi adlarla değiştirilir. Yine erkek

⁹ Muharrem Ergin, *Dede Korkut Kitabı*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 2017, s. 26, 57, 204.

¹⁰ Abdulkadir İnan, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, Ankara 1972, s. 173.

çocuklarına nazar değişiyor inancıyla, büyüme dönemlerinde onları korumak adına, geçici bir isim verilir ve saçları uzatılarak kız kılığına sokulurdu.¹¹ Buradan anlaşılıyor ki eski Türklerde çocuklara verilen ad, ailenin beklenti ve dilekleri gibi korkularının da bir yansımasıdır; inanca göre ad, tıpkı bir miğfer gibi bireyi kötülüklerden koruyabilecek algı yaratan bir unsurdur.

4. İslamiyet’i Kabul Eden Türklerde Ad Vermenin Kültürel Bağlamı

Ad verme, geleneksel ve kültürel unsurlara dayandığı gibi dini bağlamı da içerir. Dinin kültürel bir sistemi sembolize etmesi, hemen hemen bütün toplumlar için geçerli sayılabilecek bir özelliktir. Örneğin Müslüman aileler, resmi işlemler ardından çocuğun kırkı çıkmadan dini bir törenle ona ismini vermeyi tercih etmektedir. Bunun için çocuğun sağ kulağına ezan, sol kulağına Kamet okunduktan sonra babası ile çocuğun adı söylenerek, genelde bir hayır temennisinde bulunulur. Çocuğa ismini verecek olanın, ailenin bir ileri geleni veya din hocası olması adettendir.

İslamiyet’ten evvel Türklerin ad verme adetleri geleneksel ve kültürel değer taşıyorken, İslamiyet’i kabul etmelerinin ardından dini unsurlarla yeni bir biçim aldığı görülür. Türkler, İslamiyet’i kabulle birlikte çocuklarına Allah’ın sıfatlarını ad olarak koydukları gibi, Hz. Muhammed’in, ashabının, evliyaların ve sevilen dini önderlerin adını da kültürel bir gelenek olarak koydukları görülür. Hz. Muhammed’in bir hadiste “*Kıyamet günü siz, adınız ve babanızın adıyla çağrılacaksınız. Bu sebeple isimlerinizi güzelleştiriniz*” dediği belirtilir. Buna göre Hz. Muhammed, İslamiyet’in ilk yıllarında sadece yeni doğanlara güzel isimler vermekle yetinmemiş, Müslüman olmak isteyenlerin isimlerini uygun olanlarla değiştirmiştir. Başgöz’ün de belirttiği üzere dine saygı ile ataya saygı birbirinden ayırmak güçtür. Öyle ki resmi istatistiklere göre kadınlarda en çok kullanılan isimler (Ayşe, Emine, Fatma, Hatice, Zeynep vb.) ile erkeklerde en çok kullanılan isimler (Ahmet, Ali, Hüseyin, Mehmet, Mustafa vb.) Hz. Muhammed’in, ailesinin, halifelerin ve sevilen dini önderlerin isimlerinden verildiği gibi, ataya saygı duyulmasından dolayı da verilebilmektedir.¹² Dolayısıyla atalara duyulan saygının, dine olumlu katkılar sağladığı görülmektedir.

Türklerin İslamiyet’i kabul etmeleri ardından, dil kullanımının değişime uğradığı görülür. Öyle ki Türkçe kullanımının yanı sıra İslamiyet’i öğrendikleri Arapça gibi Farsça dilinden de etkilenen Türklerin, ad verme geleneğinde değişim meydana gelerek, ad dil kökeninin çeşitlendiği anlaşılır. Türklerin, (özellikle de İran’a yakın yerleşim bölgelerindekilerin) Farsça isimleri (Gül, Dil, Mihri, Güneş, Hoca, Şah, Mirza, Gülbahar, Gülistan, Gülçimen, Gülyar, Gülnaz, Gülhan, Gülnisa, Dilyar, Dilşat, Dilhayat, Dilara, Mihray, Mihriban, Mihrigül, Mihrinnisa, Hoca Ahmet, Hoca Niyaz, Hocahan, Mirza Ahmet, Mirza Alim, Şahkulu, Şahan, Şakır) çocuklarına koymayı tercih ettikleri görülür.¹³

¹¹ Abdurrahman, *a.g.e.*, s. 125.

¹² İlhan Başgöz, “İnsan Adları ve Toplum”, *Türk Dili*, C. XXXIII, Sayı: 294, Mart 1976, s. 169.

¹³ Abdurrahman, *a.g.e.*, s. 130.

Dil kültürleşmesine örnek teşkil eden bu durum, ad koymanın kültürel bir etkileşim biçimi olduğunu göstermektedir.

Eski Türklerin “*ismin gerçekliğine ve kutsallığına inanma*” anlayışı, İslamiyet’i kabul ettikten sonra Arapların “*isim inancı*” ile birleşen bir gelenek haline dönüşmüştür. İslamiyet’i kabul ettikten sonra bazı Müslüman Türklerde görülen bir geleneğe göre, yeni doğana hemen ad verilmiyor, doğumun üstünden birkaç gün geçmesi bekleniyordu. Bu süreçte bebek vefat ederse, defnedilmeden önce bir isim konularak, bu dünyaya dair toplumsal ad damgalaması gerçekleşiyordu: Vefat eden bebek, erkek ise Abdullah (Allah’ın kulu), kız ise Abide (Allah’a ibadet eden kadın) ismi konuluyordu. Öte yandan üç erkek çocuğu olan ailelerin, çocuklardan birinin adını tek isim tercih edilecekse Muhammet/Muhammed ve çift isim tercih edilecekse Muhammet/Muhammed Ali, Muhammet/Muhammed Dursun, Muhammet/Muhammed Akif konulması yaygın bir gelenek olarak belirmektedir. Buradan hareketle çift isimliliğin İslamiyet’in yayıldığı ilk yıllardan itibaren, dini ve ulusal bir kimlik göstergesi olarak uygulandığı anlaşılmaktadır. Öyle ki ilk Müslüman Türkler isim alırken, dini inançlarını belirten ve Türklüklerini gösteren iki isimliliği tercih etmişlerdir. Buna örnek olarak Karahanlılar’ın, İslamiyet’i kabul ettikten sonra Türkçe isimlerinin yanına, Müslüman isimler ekledikleri görülür. Örneğin Karahanlılar hükümdarı Satuk Tekin “*Abdulkerim*’i”, büyük oğlu Tonga İlig “*Musa*’yı” ve ikinci oğlu Baytaş Arslan “*Süleyman*’ı” ikinci isim olarak kullandıkları bilinir.¹⁴ Dolayısıyla ismin toplumsal statü belirleme rolü büyüktür. İsim, bireyin kimlerden olduğu gibi kimlere karşı olduğunun da milli ve dini bir göstergesidir.

5. Cumhuriyet’in İlk Yıllarından Günümüze Türkiye’de Ailelerin İsim Verme Tutumları

Bebeğin adı, ailesince seçilmiş ve doğumu akabinde Nüfus Müdürlüğü’nce onanmış olsa da, çoğu Müslüman Türk aile, bebeğin dünyaya gelmesiyle kulağına ezan okuyarak ona yeniden ad vermeyi uygun görürler. Kimi aile ise bu geleneğe ilaveten, “*bebek kırkı*” adı verilen ve genelde kadınlardan oluşan geniş katılımlı, yemekli, dini bir tören daha düzenlenmeyi tercih eder. Tüm bu törenler, çocuğun topluluğa giriş ritüeli olmakla birlikte, adının toplulukça onanmasını sembolize eden bir geleneğe karşılık gelmektedir. Öyle anlaşılıyor ki ad verme geçiş ritüellerinin onanması için topluluğa müracaat edilmesi, bireyin aslında ne denli toplumsal bir varlık olduğunu göstermektedir. Zira “*doğmak*”, “*var olmak*” manasına gelse de; toplumca “ *Kabul edilmek*”, toplumsal yapılanmada bir “*isim statüsü elde etmeye*” karşılık gelmektedir.

Bu denli toplumsal olması beklenen bireyin, adı aile tarafından verilirken, ailenin çeşitli toplumsal hususlardan etkilendiği görülür. Tıpkı çocuğun doğduğu

- ♦ tarihten (yıl, ay, saat, gün, mevsim vb.);
- ♦ yerden (ülke, şehir, deniz, dağ, kutsal mekan vb.);
- ♦ sırada yaşanan olaylardan (savaş, deprem, göç, düğün vb.);

¹⁴ Reşat Genç, *Karahanlı Devlet Teşkilatı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1981, s. 38-39.

- ♦ dönemde benimsenen kişilerle olan bağlantıdan (kahraman, lider, tanınmış kişi vb.);
- ♦ dönemdeki ailenin değerler bağlamlarından (kültürel-dini-ekonomik etkenler vb.);
- ♦ dönemdeki moda akımlardan ailelerin etkilenebileceklerinin düşünüldüğü gibi.¹⁵

Buradan anlaşılacağı üzere çocuğun, dünyaya geldiği andaki iklimsel, mekânsal, durumsal, kültürel unsurların isim vermede etkili olabileceği gibi kuşkusuz çoğu ailenin ortak düşüncesi, çocuklarına güzel bir isim vermektir. Güzel isim verme bir yana, Türkiye’de Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze, ailelerin isim tercihlerinde, dönemin siyasi atmosferinin de önemli bir etkisi olduğu anlaşılır. Buna göre;

- ♦ 1923-1950 yılları arasındaki tek parti dönemde “*geleneksel*” isimlerin,
- ♦ 1960’lı yıllardaki çok partili dönemde “*modern*” isimlerin,
- ♦ 1990’lı yıllardaki parti muhafazakârlığı yükselişi ile “*dini*” isimlerin ailelerce tercih edilmeye başlandığı ve hatta isimlerdeki dini vurgunun, kız isimlerinde 1980’lerde görülmeye başlandığı belirtilir.¹⁶

Köse’nin¹⁷ aktardığı üzere günümüzde ayrıca popüler kültürün biçimlendirdiği televizyondaki yerli dizilerde kullanılan isimlerin de, ailelerin isim tercihlerini şekillendirdiği belirtilmektedir. Televizyondaki bu isimlerin ise, siyasi atmosferden etkilenilerek seçildiği gözlemlenmektedir.

Türkiye’de 1923-2016 yılları arasında, en çok tercih edilen ilk yirmi isim erkeklerde tablo 1’de ve kadınlarda tablo 2’de on döneme ayrılarak verilmiş ve devamında kısaca analiz edilmiştir. Dikkat edilecek olunursa Cumhuriyet’in ilk yıllarında en çok tercih edilen erkek ve kadın isimlerinde değişim yok denecek kadar azdır. Örneğin erkeklerde Mehmet, Mustafa, Ahmet, Ali, Hüseyin, İbrahim, İsmail, Osman, Yusuf, Süleyman, Ömer, Abdullah ve Kemal gibi isimler tüm dönemlerde en çok tercih edilen gözde ortak isimleri teşkil ettikleri, 1990 yılından 2016’ya dek ise bu isimlerin çeşitlenerek Berat, Miraç, Hamza, Yunus, Emre, Ertuğrul vb. daha modern dini isimlerle yenileştikleri görülür. Bu da Yıldırım’ın¹⁸ isim-din-siyaset etkileşimini doğrulamaktadır.

Cumhuriyetle birlikte Türkiye, her ne kadar değişmeye başlayıp modern unsurlara sahip olsa da, geleneksel değerleri temsil ettiği iddia edilen hususlarda tutucudur. Bu tutuculuk, daha çok din ve siyaset etrafında bir hegemonya oluşturduğundan, toplumsal yapının aktörü olan bireye bunu, ismiyle taşıma yükümlülüğü verilmiştir. Öyle anlaşılıyor ki isimlendirme biçimi, geleneksel yapıli toplumların, kadim buldukları değerlere, ait olduklarını belirtmek adına işlevsel hale getirdikleri bir damgalama biçimidir.

¹⁵ Sedat Veyis Örnek, *Türk Halkbilimi*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara 1977, s. 149.

¹⁶ İlknur Esen Yıldırım, “Çocuklara Verilen İsimler Üzerinden Türkiye’deki Sosyo-Kültürel Değişimin Analizi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 20, Sayı: 3, Eylül 2016a, s. 913.

¹⁷ Aynur Köse, “Değişim Gölgesinde Gelenek: Popüler Diziler ve Farklılaşan Ad Verme Kültürü”, *Milli Folklor Dergisi*, Yıl: 26, Sayı: 101, 2014, s. 298.

¹⁸ Yıldırım, *a.g.e.*, s. 919-920.

Tablo-1: 1923-2016 Yılları Arasında Türkiye'de Popüler Erkek İsimleri

1923-1930	1931-1940	1941-1950	1951-1960	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991-2000	2001-2010	2016
Mehmet	Mehmet	Mehmet	Mehmet	Mehmet	Mehmet	Mehmet	Mehmet	Yusuf	Yusuf
Mustafa	Mustafa	Mustafa	Mustafa	Mustafa	Mustafa	Mustafa	Mustafa	Mehmet	Eymen
Ahmet	Ali	Ahmet	Ahmet	Ahmet	Murat	Murat	Ahmet	Mustafa	Ömer
Ali	Ahmet	Ali	Ali	Ali	Ahmet	Ahmet	Emre	Ahmet	Mustafa
Hüseyin	Hüseyin	Hüseyin	Hüseyin	Hüseyin	Ali	Ali	Ali	Furkan	Miraç
Hasan	Hasan	Hasan	Hasan	Hasan	Hüseyin	Fatih	Murat	Emirhan	Berat
İbrahim	İbrahim	İsmail	İsmail	İbrahim	Hasan	Hüseyin	İbrahim	Enes	Ahmet
İsmail	İsmail	İbrahim	İbrahim	İsmail	İbrahim	İbrahim	Ömer	Arda	Hamza
Osman	Osman	Osman	Osman	Ramazan	İsmail	Hasan	Burak	Emre	Mehmet
Halil	Halil	Halil	Ramazan	Osman	Hakan	Gökhan	Hüseyin	Ali	Emir
Süleyman	Süleyman	Süleyman	Halil	Murat	Ramazan	İsmail	Yusuf	Muhammed	Yunus Emre
Yusuf	Yusuf	Yusuf	Yusuf	Metin	Bülent	Ramazan	Furkan	Ömer	Muhammed Ali
Ömer	Ömer	Ömer	Süleyman	Yusuf	Osman	Ömer	Hasan	İbrahim	Muhammed
Abdullah	Abdullah	Abdullah	Ömer	Ömer	Ömer	Serkan	Fatih	Eren	Ali
Mahmut	Ramazan	Ramazan	Recep	Süleyman	Serkan	Hakan	Ramazan	Hüseyin	Çınar
Salih	Ramazan	Kemal	Yaşar	Yaşar	Yusuf	Emrah	Onur	Hasan	Kerem
Kemal	Mahmut	Yaşar	Abdullah	Halil	Fatih	Yusuf	İsmail	Mert	Yiğit
Ramazan	Salih	İsmet	Kemal	Abdullah	Metin	Osman	Hakan	Burak	Ayaz
Recep	Yaşar	Mahmut	Mahmut	Recep	Adem	Uğur	Abdullah	Berat	Ertuğrul
Mehmet Ali	Bekir	Salih	Salih	Kemal	Erkan	Adem	Enes	Yunus Emre	İbrahim

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, <https://www.nvi.gov.tr/hizmetlerimiz/istatistikler/isim-istatistikleri>, Erişim tarihi: 28.12.2018.

Türkiye'de 1923-2016 yılları arasında, en çok tercih edilen ilk yirmideki kadın isimlerinde de Cumhuriyet'in ilk yıllarında değişim yok denecek kadar azdır. Örneğin Fatma, Ayşe, Emine, Hatice ve Zeynep gibi isimler, tüm dönemlerde en çok tercih edilen gözde isimleri teşkil ederken, 1980 yılıyla birlikte bu isimlerin İrem, Sıla ve Miray gibi daha modern isimlerle çeşitlendiği görülür. 2000 yılıyla birlikte ise sahabe isimlerine bir yöneliş olduğu anlaşılır. Son yıllardaki bu yönelimi, siyasetteki muhafazakârlığa dayandırarak mümkündür. Evvelce de belirtildiği üzere Yıldırım, Türkiye'de ailelerin isim tercihlerinde ülkedeki siyasi gelişmelerin önemli olduğunu ifade etmektedir.¹⁹ İlgili dönemdeki siyasi yapının göstergesi olarak Milletvekili Genel Seçimleri Sonuçları dikkate alınarak, yıllara göre partilerin oy oranları ele alındığında, siyaset-isim verme tutumu arasındaki bağ daha net görülmektedir.²⁰ Buna bağlı olarak, Türkçe kökenli isimlerin talebinde azalma meydana gelerek, özellikle 1980'lerden sonra Arapça kökenli isimlere daha çok yer verildiği görülür.

¹⁹ Yıldırım, *a.g.e.*, s. 915.

²⁰ İknur Esen Yıldırım, "Türkiye'de 2000'li Yıllarda Çocuklara Verilen Popüler İsimlerin Analizi", *International Conference of Strategic Research in Social Science and Education (ICoSReSSE)*, 14-16 Ekim 2016b, Antalya, s. 150-161.

Tablo-2: 1923-2016 Yılları Arasında Türkiye'de Popüler Kadın İsimleri

1923-1930	1931-1940	1941-1950	1951-1960	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991-2000	2001-2010	2016
Fatma	Fatma	Fatma	Fatma	Fatma	Fatma	Fatma	Merve	Zeynep	Zeynep
Ayşe	Ayşe	Ayşe	Ayşe	Ayşe	Ayşe	Ayşe	Fatma	Elif	Eli
Emine	Emine	Emine	Emine	Emine	Emine	Emine	Büşra	İrem	Hiranur
Hatice	Hatice	Hatice	Hatice	Hatice	Hatice	Hatice	Kübra	Merve	Defne
Zeynep	Zeynep	Zeynep	Zeynep	Zeynep	Zeynep	Zeynep	Elif	Fatma	Miray
Şerife	Şerife	Şerife	Sevim	Sevim	Hülya	Özlem	Esra	Yağmur	Azra
Hanife	Hanife	Meryem	Meryem	Aysel	Dilek	Elif	Zeynep	Büşra	Zehra
Meryem	Meryem	Hanife	Fadime	Meryem	Filiz	Yasemin	Ayşe	Zehra	Ecrin
Sultan	Sultan	Sultan	Sultan	Hülya	Yasemin	Esra	Emine	Rabia	Nehir
Zehra	Cemile	Sevim	Şerife	Aynur	Özlem	Dilek	Hatice	Ayşe	Eylül
Havva	Sevim	Fadime	Hanife	Fadime	Songül	Tuğba	Garnze	Esra	Yağmur
Hayriye	Hayriye	Cemile	Aysel	Sultan	Meryem	Derya	Tuğba	Hatice	Meryem
Cemile	Fadime	Zeliha	Havva	Ayten	Arzu	Hülya	Ebru	Emine	Asya
Zeliha	Zeliha	Havva	Cemile	Leyla	Elif	Pınar	Özlem	Sıla	Nisanur
Elif	Havva	Hayriye	Kadriye	Hanife	Aynur	Songül	Gizem	Melike	Hira Nur
Gülsüm	Zehra	Elif	Zeliha	Şerife	Sibel	Meryem	Rabia	Beyza	Belinay
Naciye	Elif	Zeliha	Hacer	Hacer	Selma	Sibel	Yasemin	Aleyna	Esila
Hava	Naciye	Hacer	Ayten	Havva	Aysel	Çiğdem	Betül	Kübra	Rabia
Fadime	Nazmiye	Kadriye	Zehra	Sevgi	Leyla	Semra	Sibel	İlayda	Hira
Hacer	Döndü	Döndü	Hayriye	Kadriye	Sevgi	Merve	Hilal	Meryem	Buğlem

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, <https://www.nvi.gov.tr/hizmetlerimiz/istatistikler/isim-istatistikleri>, Erişim tarihi: 28.12.2018.

Dolayısıyla günümüzde ailelerin isim verme yönelimlerinde din ve siyasetin önemli bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Bireyin ismi ile aynılaştığı düşünülmürse, din ve siyasete dayanan isimlerin, toplumsal alanda önemli bir karşılığı olduğu anlaşılır. Bu da bireylerin toplumsallaşmasına, toplumla bütünlük kurmalarına aracılık ederek, dini ve siyasi kimlik ağırlıklı bireylerin popüler üst kültürü meydana getirdikleri görülmektedir.

Diğer bir açıdan, Köse'nin²¹ belirttiği üzere ailelerin güzel isim seçme tercihlerinin ise özellikle dizilerde kullanılan isimlerle biçimlendiği anlaşılmaktadır. Daha önce de belirtildiği üzere güzel kavramının içeriği kültürden kültüre hatta aynı kültür içerisinde dönemden döneme değişmektedir. Zira toplumlar, bireyin ömrü boyunca taşıyacağı adın, kişiliğini etkileyeceğini düşündüklerinden, ad vermeye büyük önem verirler. O sebeple ailelerin, çocuğa kendi kültürel yapılanmalarını, beğenilerini ve düşüncelerini yansıtan isimler vermeyi önemsedikleri²² ve güzelin buna göre biçimlendiği düşünülür.

6. Bulgular

Saha çalışmasında toplam 750 kişi ile yüz yüze görüşülmüş ve kapalı uçlu soruların yer aldığı 20 sorulu yapılandırılmış kısa bir anket düzenlenmiştir.

²¹ Köse, a.g.e., s. 291-306.

²² Kadir Canatan, "Türkiye'nin İsim Haritasının Temeli Olarak Ehl-i Beyt Sevgisi", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı: 62, (2012), s. 222-223.

Anketlerdeki kapalı uçlu sorular yüzdelik analiziyle, açık uçlu sorular ise yorumlanarak ele alınmıştır. Araştırma evreni İstanbul olup, araştırma örneklemini burada ikametgâh eden Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıyla daraltılmıştır. Araştırmanın sahası Mart-Haziran 2018 yılında, araştırma yöntemleri eğitimi almış yüksek lisans ve lisans kademesindeki öğrencilerin katkılarıyla kısa sürede tamamlanmıştır.

6.1. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan 750 kişinin 437'si kadın, 313'ü erkektir ve yaş dağılımına göre görüşülenlerin en fazla yoğunlaşması 18-22 yaş aralığındaki kadınlardır. Görüşülenlerin ağırlığı genç nüfustan ibaret olunca bu, medeni hale de yansımış ve %76,4'ü bekâr, %20,6'sı evli, %2'si boşanmış bir kitleyi oluşturmuştur.

Türkiye'de yoğun iç göç 1960 yılıyla birlikte yoğunluk yaşamıştır. Göçlerle birlikte görünen kentleşmenin nüfusa, ekonomiye, toplumsal değişimlere etkisi bulunmaktadır.²³ Bu bağlamda araştırmaya katılanların %48,4'ü Marmara'da, %15,3'ü Karadeniz'de, %6,1'i Ege'de, %5,1'i Güneydoğu Anadolu'da, %7,1'i Doğu Anadolu'da, %8,2'si İç Anadolu'da, %5,7'si Akdeniz'de ve %4,1'i yurt dışında doğup, İstanbul'a göç ettikleri görülmektedir. Buna bağlı olarak %80'in şehir, %20'nin kırsal alan kültüründen geldiği anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılanlara hangi sebeplerle göç ettikleri sorulmuş ve birçoğunun öncelikle ekonomik ve eğitim temelli sorunlardan dolayı, daha iyi şartlara kavuşmak amacıyla kente göç ettikleri anlaşılmıştır.

Çalışmaya katılanların %87,7'si ekonomik gelir gruplarını orta ve iyi, %5,4'ü düşük ve çok düşük, %5,2'si çok iyi olarak tanımlamışlardır. Daha önce de belirtildiği üzere kentleşme özelliklerinin baskın olduğu bu çalışmadaki bireylerin, bürokrasi ile bir kültürlenme ve kültürleşme yaşadıkları düşünülebilir. Öyle ki kentleşmenin önemli bir unsuru olan mesleki uzmanlaşmaya göre çalışmadaki 750 kişiden %55'inin çalıştığını, %45'inin çalışmadığını ve çalışmayan yüzdeliğin %25'inin öğrenci olduğu görülmektedir. Dolayısıyla çalışan kesimin ağırlıkta olduğu bu çalışmada %55'i mavi yakalı, %30'u beyaz yakalı, %10'u altın yakalı gelir ve meslek grubuna ait olanlarla sınıflandırılmaktadır. Bu bağlamda araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu, maddi gelir açısından orta seviyedeki emekçilerden oluşmaktadır. Kentleşmeyle birlikte bireylerin çalışma hayatına dâhil olmaları, bürokrasiye ve kurum kültürüyle kültürlenme ve kültürleşme yaşamalarına, dolayısıyla kente uyum sağlamalarına bir göstergedir. Çalışmadaki kişilerin eğitim seviyelerine göre %12'si ilkokul, %42'si lise, %38'i üniversite, %6'sı yüksek lisans ve %2'si doktora öğrencisidir. Bu bağlamda çalışılan grubun büyük çoğunluğunun eğitilmiş bir kitleye karşılık geldiği söylenebilir.

6.2. Araştırmaya Katılanların Kültürel Yapılanmalarına Dair Özellikler

Bu çalışmada kişilerin kendilerini bireysel olarak tanımlama (modern, milliyetçi, dindar, geleneksel) biçimlerinin, temsil ettikleri ya da yakın oldukları kültürel muhteva ile örtüştüğü varsayılmaktadır. Bu bağlamda araştırmaya

²³ Ruşen Keleş, *Kentleşme Politikası*, İmge Yayınları, Ankara 2006, s. 2-6.

katılanların kendilerini ne ölçüde modern, dindar, gelenekselci ve/veya milliyetçi tanımladıkları sorulmuştur (Bkz. Tablo-3). Buna göre %62'si kendisini modern, %60,4'ü milliyetçi, %44,4'ü dindar ve %41'i gelenekselci olarak sınıflamışlardır. Araştırmaya katılanların kendilerini ağırlıklı olarak modern olarak ifade etmeleri, kentleşmenin bir dönüşümü olarak yorumlanmaktadır. Dolayısıyla bu tanımların, isim kültürünü biçimlendirdiği anlaşılmaktadır. Öyle ki 1960'dan sonraki isim çeşitliliğinin artması ve yeni isimlerin popüler olmaya başlaması bu tanım yüzdelerinin bir ispatıdır.

Tablo-3: Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?

Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?	Çok/Oldukça	Kısmen/Pek değil	Hiç değil	Toplam
Modern	%62	%31	%7	%100
Milliyetçi	%60,4	%30,4	%9,2	%100
Gelenekselci	%44,4	%42	%13,6	%100
Dindar	%41	%44	%15	%100

Bu genel tanımın daha somutlaştırılması için kişilere isimlerinin kim tarafından verildiği sorulmuştur (Bkz. Tablo-4). İsmi kim tarafından verildiği üzerinden hareket edilerek, toplumsal yapılanmanın kadim hiyerarşisini somutlaştırmak mümkün olacaktır. Çalışmanın bulgularına göre, günümüzde yeni doğana isim verme hakkının hiyerarşik sıralaması şu şekildedir: Baba, anne, dede (baba yanlı), akrabalar, babaanne, dede (anne yanlı), anneanne, aile dostları. Soruda birden fazla şıkkın da işaretlenebileceği belirtildiğinden, en yüksek oranla katılımcıların %35'i hem anne hem de babalarının ortak kararı ile isimlerinin verildiğini belirtmişlerdir.

Tablo-4: İsmi Kim Tarafından Verildiği

İsmi veren	Baba	Anne	Dede (baba yanlı)	Akrabalar	Babaanne	Dede (anne yanlı)	Anneanne	Aile dostları	Bilinmiyor
Evet	%34	%29	%16,5	%11,4	%7,5	%4	%3,6	%1,5	%2,6
Hayır	%66	%71	%83,5	%88,3	%92,5	%96	%96,4	%98,5	%97,4

İsmi kim tarafından verildiği toplumsal hiyerarşinin açık bir göstergesi olmakla beraber, bunun zaman içerisindeki farklılaşması da ele alınarak toplumsal değişimi daha net gözlemleyebilmek için çalışmadaki iki yaş grubu birbirleriyle kıyaslanmıştır:

- ♦ 18-22 yaş aralığındakilere, isimlerini öncelikle babaları ardından anneleri veriyor iken;
- ♦ 38 ve üstü yaşta kişilerde, isimlerini öncelikle baba, sonra baba yanlı dede, ardından annenin verdiği görülmekle beraber, yıllar içerisinde önemli bir hiyerarşik değişimin yaşandığı görülmektedir.

Benzer bir bulgu Çatlı Özen'in, Alevî ve Bektaşî topluluklarında yürüttüğü güncel çalışmada görülmüştür. Buna göre kentleşen Alevî ve Bektaşî topluluklardaki isim verme hiyerarşisinde de kadın, ikinci sıraya tekabül etmektedir.²⁴

²⁴ Çatlı Özen, *a.g.e.*, s. 47-64.

Kentleşmenin her topluluğu benzer biçimlerde etkileyip, dönüştürdüğü anlaşılmaktadır.

Yeni doğana adını kimin verdiği bakıldığında çocuğun babasının diğer birey ve gruplara nazaran, üstelik tüm yaş gruplarında hiyerarşik olarak başta olduğu görülüyor. Çocuğun annesinin ise özellikle son otuz yılda, babadan sonra ikinci sırada olduğu görülür. Daha eski yıllarda ise, ikinci sıranın baba yanlı dedede olduğu görülmektedir. Bu durum kentleşmeye bağlı olarak geleneksel geniş aile yapılanmasından, çekirdek aile yapılanmasına dönüşen ailenin modernleşmesini ifade etmektedir. İsim verme hiyerarşisinde babadan sonra anneye söz düşse de, modernleşmenin diğer akrabalık yapılanmasında ataerkil yapıya öncelik verdiği görülmektedir. Öyle ki hiyerarşik sıralamada aynı cinsiyetler arasında baba yanlı dede, anne yanlı dedeyi öncelemektedir; tıpkı farklı cinsiyetler arasında babaannenin, anne yanlı dedeyi ve/veya anneanneyi öncelediği gibi. Bu örneklerin yıllara bağlı olarak da değişim göstermediği anlaşılmaktadır.

Buna göre bir genelleme yapılacak olunursa:

- ♦ 1988-2000 yılı doğumlulara öncelikle baba, ardından anne, sonrasında dede (baba yanlı), devamında babaanne ve en nihayetinde dede (anne yanlı) ve anneanne,
- ♦ 1987-1975 yılı doğumlulara öncelikle baba, ardından anne ve dede (baba yanlı), en nihayetinde babaanne, dede (anne yanlı) ve anneanne,
- ♦ 1974 yılı ve öncesi doğumlulara öncelikle baba, ardından anne ve dede (baba yanlı), en nihayetinde babaanne ve dede (anne yanlı) ve anneannenin hiyerarşik olarak isim verdikleri görülmektedir.

Bu doğrultuda hipotez üç doğrulanmış olup, Türklerde çocuğa isim verme hiyerarşisinin başında ataerkil bir özellikte çocuğun babası bulunsa da, çocuğun annesinin ikinci sırada söz hakkına sahip olması toplumsal değişimin yegâne göstergesidir. Dolayısıyla modernleşen değerlerde, Dede Korkut benzeri efsanevi karizmatik liderlerin ad verme görevini²⁵ ebeveynlerin üstlendiği anlaşılmaktadır.

Çocuğun isminin kim tarafından verildiği gibi isminin nereden geldiği de önemlidir. Bu tercih, ailelerin genel dünya görüşünün etkilendiği olası sosyo-kültürel, siyasi, dini hususları yansıtmak açısından önemlidir. Bu bağlamda tablo 5'de de görüldüğü üzere, görüşülen kişilere isimlerinin nereden geldiği sorulmuştur.

Tablo-5. İsmi Nereden Geliyor?

İsmi Nereden Geliyor? (Birden fazla tanım seçilebilir)	Yüzdeleri
Aile büyüklerinin isminden	%15
Dini anlamı var	%31,9
Anlamı güzel	%54,2
Milli değerleri yansıtıyor	%8,6
Modaya uygun	%15
Az duyulmuş	%15,9
Toplam	%100

²⁵ Ergin, a.g.e., s. 57, 204.

Buna göre isimlerinin anlamı güzel olduğu için verildiğini söyleyenlerin %54,2 olması, çalışmadaki kentleşme döngüsüyle paralellik arz etmektedir. Zira kentleşmeyle birlikte, birey odaklı dönüşümlerin olması olağandır. İsmi dini anlamına vurgu yapanlar %31,9'dur. Bu da kimi ailede verilen isimlerin, dinden bağımsız olamayacağına dair önemli bir veridir. İsimlerinin aile büyüklerinden, moda uygun ve/veya az duyulmuş olmasından dolayı verildiğini söyleyenler, %15'i yansıtımları sebebiyle, ailelerin isim tutumunda çeşitlilik gösterdikleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla aileler, güzel anlamı olan ve dini bağlamdaki isimlerde daha homojenken, diğer kıstaslarda heterojen bir yaklaşım içerisindedirler. Başgöz, dine saygı ile ataya saygıyı birbirinden ayırmanın güç olduğunu belirterek, dini önderlere ait isimlerin ataya saygı duyulmasından da dolayı verilebildiğini ifade etmektedir.²⁶ Bu bağlamda çalışmadaki dini isimlerin tercihi altında aslında, geleneksel bir imge yatarak, ataya saygıya referans verildiğini düşündürmektedir. Ayrıca Örnek'in²⁷ belirttiği üzere aileler, çeşitli toplumsal hususlardan etkilenerek (zaman-mekân-mevsim-tarihi olay-kültürel etkileşim-moda akımlar vb.) çocuklarına isim verdiklerinden, çalışmadaki heterojen çeşitlilik desteklenmektedir.

6.3. Bireylerin İsimleriyle Kurdukları Toplumsal Bağ

Katılımcıların %91'i isminin anlamını bilmektedir. Bu yüksek oran, kişilerin isimleriyle ilgili bir "farkındalık" yaşadıklarını göstermektedir. İsminden memnun olanlar %84 iken, kısmen memnun olanlar %13,8 ve hiç memnun olmayanlar %2'dir. Bu bağlamda katılımcıların %69,2'si isimlerinin kişiliklerini yansıttığını, dolayısıyla gösteren-gösterge arasında bir uyumsuzluk olmadığını belirtmişlerdir.

Bu çalışmanın cevap aradığı önemli unsurlardan biri de, kişilerin isimleriyle ne denli aynılığa yaşadıkları ve müsemma olduklarıydı. Bu doğrultuda onlara üç soru sorulmuştur (Bkz. Tablo 6, 7 ve 8). Alınan cevaplar doğrultusunda, üçü de birbirini destekler niteliktedir. Kişilere bireysel açıdan isimlerinin önemli bir parçası olup olmadıkları sorulmuş, %65,3'ü buna olumlu cevap vermişlerdir.

Tablo-6: Bireysel Açıdan İsminizin Önemli Bir Parçası Mısınız?

Bireysel açıdan isminizin önemli bir parçası mısınız?	Yüzdeler
Evet her zaman	%33,1
Evet çoğu zaman	%32,2
Ara sıra	%20,8
Hayır hiçbir zaman	%10,1
Cevap vermedi	%3,8
Toplam	%100

Araştırmanın cevap aradığı bir diğer önemli unsurlardan biri de kişilerin taşıdıkları isimlerin toplumsal yapıda nasıl bir karşılık bulduğudur. Bu

²⁶ Başgöz, a.g.e., s. 169.

²⁷ Örnek, a.g.e., s. 149.

bağlamda kişilere isimlerinin taşıdığı anlamın, toplumsal hayatta onları nasıl etkilediği sorulmuştur. %67,9'u buna olumlu cevap vermişlerdir. Bu yüksek oran, ismin birey ile toplum arasında oluşturduğu bağı göstermektedir. Öyle anlaşılıyor ki toplum, bireye isminin ihtivasına göre olumlu veya olumsuz bir yaklaşım göstermektedir.

Tablo-7: İsminizin Yarattığı Anlam Toplumsal Hayatta Sizi Destekler Mi?

İsminizin yarattığı anlam toplumsal hayatta sizi destekler mi?	Yüzdeler
Evet her zaman olumlu yönde destekler	%34,1
Evet çoğu zaman olumlu yönde destekler	%33,8
Ara sıra destekler	%19,2
Hayır hiçbir zaman desteklemez	%10,1
Cevap vermedi	%2,8
Toplam	%100

Kişilerin isimleriyle kurdukları manevi bağ “kendilerini değerli hissetmek” duygusuyla sorgulanmıştır. Buna göre kişilere isimlerinden dolayı, kendilerini değerli hissedip hissetmediklerinin derecelendirilmesinin yapılması istenmiştir. %69,7'si buna olumlu cevap vermişlerdir.

Tablo-8: İsminizle Birlikte Kendinizi Değerli Hissediyor Musunuz?

İsminizle birlikte kendinizi değerli hissediyor musunuz?	Yüzdeler
Evet her zaman	%37
Evet çoğu zaman	%32,7
Ara sıra	%17
Hayır hiçbir zaman	%10
Cevap vermedi	%3,3
Toplam	%100

Tablo 6-7-8'deki verilerden yola çıkılarak görülmüştür ki, araştırma başında belirlenen hipotez birdeki “Bireyler, isimlerini benimseyip onunla müsemma olurlar ise, toplumla ve kurumlarla daha kolay bütünleşirler” yaklaşımı doğrulanmış olmaktadır. İsimlerinin toplumsal hayatta onları olumlu etkilediğini söyleyenlerin %67,9 gibi yüksek oranı, bireyin toplumsal alanda yabancılaşma ve ötekileşme yaşamamasının bir göstergesidir. Bunun altındaki bir diğer unsur da, ailenin çocuğa verilecek ismi, ortak kültürel değerlerden seçmiş olmasıdır.

6.4. Çalışmada Tek İsimlilik Çift İsimlilik

750 kişi ile düzenlenmiş olan çalışmada kadınlarda 367 kişi tek isimli, 64 kişi çift isimli ve 3 kişi üç isimlidir. Erkeklerde ise 284 kişi tek isimli, 39 kişi çift isimlidir. Erkeklerde üç isimli bulunmamaktadır. Dolayısıyla çalışmada toplamda 641 kişi tek, 106 kişi çift isimlidir. Kadınlarda tek isimlilerde sırasıyla Büşra, Merve, Esra, Sümeyye, Zeynep, Rumeysa, İrem, Ebru, Elif, Emi-

ne, Ezgi, Aleyna, Özge, Sultan, Tuğba ve Yasemin en çok tercih edilenlerdir. Ayrıca kadınlarda Nur ismi tek isimlerde sadece 4 kişi tarafından taşınıyor-ken, çift isimlilerde en çok tercih edilen isim olarak dikkat çekmektedir: Ala Nur, Asiye Nur, Ayşe Nur, Beyza Nur, Büşra Nur, Ecem Nur, Ela Nur, Elem Nur, Esmâ Nur, Esra Nur, Fatma Nur, Feyza Nur, Gözde Nur, Havva Nur, Kübra Nur, Rabia Nur, Sebahat Nur, Seda Nur, Şeyda Nur, Şeyma Nur, Tuğçe Nur, Yaren Nur ve Zehra Nur.

Nur isminin bu denli fazla bir kullanıma sahip olması, dini bağlamından kaynaklanmaktadır. Öyle ki En-Nûr, Esmâ-ül Hüsna'daki isimlerden birisidir ve "Âlemleri nurlandıran, dilediğine nur veren" anlamlarına karşılık gelmektedir. Ayrıca Nur ismi, Kur'an'da toplam 12 surede ve 20 ayette geçmektedir. Bu sebeple aileler, Nur isminin kutsallığına ve koruyuculuğuna inandıklarını ifade etmişlerdir.

Erkeklerde tek isimlilerde sırasıyla Mehmet, Mustafa, Murat, Onur, Ali, Emre, Burak, Ahmet, Berat, Furkan, Hüseyin, İsmail, Osman, Şaban, Uğur ve Yahya en çok tercih edilenlerdendir. Ayrıca erkeklerde Ömer Aykut, Ömer Faruk, Ömer Utku ve Ali Can en çok tercih edilen çift isimler olarak belirlenmiştir. Ömer ve Ali isimlerinin İslamiyet'teki Halifeleri kapsamından dolayı dini, diğerlerinin (Faruk, Utku, Can) modernliği çağrıştırması, çift isimliğin değişime aracı olan bir kentleşme göstergesi olduğunu doğrulamaktadır. Öte yandan erkeklerde üç isimli hiç tercih edilmez iken, kadınlarda da bu durum tercih edilen bir isimlendirme biçimi olmamakla birlikte, sadece üç kişinin ismi üçlü sisteme dayanmaktadır: Gülsüm Beyza Nur, Sena Nur Tuğçe, Buse Nur Gülcan.

Birden fazla isimlilerin isim tercihleri incelendiğinde, ailelerin bunu bir yandan geleneksel ve dini kök bağları muhafaza etmenin, bir yandan da modernleşmenin bir aracı olarak kullandıkları düşünülmektedir. Genç'in belirttiği üzere, çift isimlilik İslamiyet'in yayıldığı ilk yıllardan itibaren, özellikle de Karanlıklarla birlikte, dini ve ulusal bir kimlik olarak tercih edilmeye başlanmıştır.²⁸ Buna örnek olarak çalışmada da, erkeklerdeki çift isimlilerde bir isim dini, diğer isim modern bir anlamı barındırdığı görülmüştür. Örneğin erkeklerde "Cihad Emre" çift isminde "Cihad" Arapça kökenli bir isim olmakla beraber, Kur'an-ı Kerim'de geçen ve manası "din uğruna savaşmak" gelmektedir. "Emre" ise Türkçe kökenli olup, "kardeş ve âşık" manalarına gelmekle beraber, çağdaş bir kullanıma karşılık gelmektedir. Kadın isimlerinde ise çift isimlerde ilk isim, modern bir anlama karşılık geliyorken ikinci isim dini bir anlam taşımaktadır. Örneğin kadınlarda "Ecem Nur" çift isminde "Ecem" Türkçe kökenli bir isim olmakla beraber "kraliçem, sultanım" manasına gelmektedir. "Nur" ise daha önce de ele alındığı üzere, Arapça kökenli olup, "ışık, parıltı, aydınlık" manalarına gelmekle beraber, dini bir kullanıma karşılık gelmektedir.

Bu doğrultuda hipotez iki doğrulanmış olup, çift isimliliğin hem bir modernleşme, hem de dini ve/veya geleneksel değerlerin muhafaza edilmesine aracılık ettiği görülmektedir.

²⁸ Genç, a.g.e., s. 38-39.

6.5. Ailelerin İsim Vermesinde Toplumsal Kurumların Etkisi

Çalışmada ailelerin isim verme tercihlerinde, özellikle din ve siyasetin önemli etkileri olduğu anlaşılmaktadır. Kadınlarda (Büşra, Merve, Esra, Sü-meyye, Zeynep, Rumeysa, İrem, Ebru, Elif, Emine, Ezgi, Aleyna, Özge, Sul-tan, Tuğba ve Yasemin) ve erkeklerde (Mehmet, Mustafa, Murat, Onur, Ali, Emre, Burak, Ahmet, Berat, Furkan, Hüseyin, İsmail, Osman, Şaban, Uğur ve Yahya) en popüler isimlere bakıldığında, dini ve geleneksel unsurların ağır-lığı görülmektedir. Bu da Yıldırım'ın²⁹ 1980'lerde başlayan ve 1990 yıllarıyla ivme kazanan, siyasetteki parti muhafazakârlığı yükselişine dair söylemiyle örtüşmektedir. Öyle anlaşılıyor ki Türkiye'de 1980'lerle birlikte, din ve siya-set üst kültürün egemen dili haline gelerek, ailelerin çocuklarına verdikleri isimleri de etkilemiştir. Bu doğrultuda hipotez dörtteki ailelerin, çocuklarına verecekleri isimlerin toplum nezdinde olumlu bir karşılığı olması gerektiğine inanarak, yaşanan dönemin üst kültür kabulüne benzer bir dil kullanmayı tercih ettikleri görülmüştür.

Çalışmanın başlarında tablo 3'de verildiği üzere, çalışmaya katılanların %62'si kendisini modern, %60,4'ü milliyetçi, %44,4'ü dindar ve %41'i gele-nekselci olarak sınıflamışlardır. Modernleşmenin bu denli yüksek çıkmasına karşın, dini ve geleneksel tanımlamaların daha düşük bir yüzdelerde çıkma-sıyla isim verme tutumlarının örtüşmemesi aslında olağandır. Aileler ve bi-reyler, günlük hayatlarını idame ettiriyorken modern tercihlerde bulunsalar da, isim verme gibi hayat boyu devam edecek bir damgalama seçiminde daha gelenekseldi davranmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Her ne kadar isim tercihlerinde dini isimler öncü olsa da, tablo-9 ve 10'da da görüldüğü üzere, en popüler erkek ve kadın isimlerinde modern (Arda, Aytaç, Ronaldo vb.; Ben-su, Çağla, Ece, Ezgi, Selva vb.) ve milliyetçi (Buğra, Oğuzhan, Kurt, Metehan vb.; Aleyna, Hilal, Ülkü vb.) kimliğin göstergesi olabilecek isimler de, ailelerin tercihleri arasında azımsanmayacak ölçüdedir.

7. Sonuç

Birey tarafından taşınan ad, geneli itibariyle ailenin ve toplumun tercihini simgelemektedir. Bu yönüyle bireye verilen ad, kültürel bir damgalama biçi-midir. Çalışmada da görülmüştür ki damgalama sadece bireyi değil, aileyi ve bağlı olunan kültürel yapıyı da belirlemektedir. Zira çocuklara verilen popüler adlardan, dönemin üst kültür algısını, siyasi anlayışını, dinle olan bağlamını ve sosyo-kültürel anlayışını çözümlemenin olası olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple ad, buzdağına benzetilmiştir.

Kuşkusuz çoğu ailenin ortak düşüncesi, çocuğuna güzel bir isim vermek-tir. Güzelin içeriği aileden aile değişmektedir. Kimi aile için güzel, çocuğun dünyaya geldiği andaki iklimsel, mekânsal, durumsal ve kültürel unsurlar iken, çalışmada görülmüştür ki isim vermede özellikle din ve siyasetin bas-kın etkileri bulunmaktadır. Çalışmada incelendiği üzere, Cumhuriyet'in ilk yıllarından günümüze, ailelerin isim tercihlerinde siyasi atmosferin önem-

²⁹ Yıldırım, *a.g.e.*, s. 913.

li olduğu ve bunun dini yapılanmayı yönlendirdiği görülmüştür. Bunun bir neticesi olarak, Türkiye’de son otuz yılda, muhafazakâr siyasetin baskın olmasından hareketle, ailelerin, kültür kökeninde dini bir yaklaşım bulunan isimleri, çocuklarına daha çok vermeyi tercih ettikleri görülmektedir. Dinin, siyasetle yer yer iç içe geçmesinden dolayı da, muhafazakâr ve muhafazakâr sağ iddialı parti ve liderlerin toplumda daha çok karşılık bulmasıyla, ailelerin bu alanı temsil edebilecek isimleri, çocuklarına vermeyi uygun gördükleri anlaşılır. Dolayısıyla toplumsal alanda olumlu ve kabul edilebilir bir karşılığı olan adların isim sahiplerince, daha çok benimsenip, toplumla ve kurumlarla daha kolay bütünleştikleri anlaşılmaktadır. O sebeple çalışmada, %65,3’ü isimlerinin taşıdığı anlamla müsemma olduklarını, %67,9’u isimlerinin yarattığı anlamın, onları toplumsal alanda kabul edilebilir kıldığını ve %69,7’si isimlerinin onları değerli hissettirdiğini belirtmişlerdir. Dolayısıyla hipotez bir ve dört doğrulanmıştır.

Araştırmaya katılanlar, kendilerini %62 modern tarif etseler bile, çocuklarına isim verirken daha muhafazakâr, milliyetçi veya gelenekselci isim tercihlerinde buldukları görülmektedir. Sözün özü, bireyin sosyal gündelik yaşamında modern yapıya dâhil olmasının, isim tercihinde muhafazakâr, milliyetçi veya gelenekselci olmalarına engel teşkil etmediği görülür. İsimlendirme biçimi, geleneksel yapılı toplumların, kadim buldukları değerlere, ait olduklarını belirtmek adına işlevsel hale getirdikleri bir damgalama biçimidir. Çalışmada isimlendirme biçimleri her ne kadar dört unsur (milliyetçi, dini, geleneksel, modern) üzerinden ele alınsa da, aslında isimlendirme biçimlerinin geleneksel (milliyetçi, dini, geleneksel) ve modern alt başlık dâhilinde oldukları görülmüştür.

Çalışmada çift isimliğin hem bir modernleşme, hem de değerlerin muhafaza edilmesine aracılık ettiği belirtilmiş ve çift isimlilerde, isimlerden birinin modern, diğerinin dini, milliyetçi veya geleneksel tutumu yansıttığı hipotezlenmişti. Çalışmadaki 106 çift isimliler incelendiğinde, isimlerden birinin daha modern, diğerinin daha dini, milliyetçi veya geleneksel değerleri yansıttığı görülmüştür. Dolayısıyla çift isim üzerine olan hipotez doğrulanmıştır.

Türk kültüründeki isim verme geleneği her ne kadar ataerkil yapılanma üzerinden devam etse de, çalışmada görülmüştür ki modernleşmeyle birlikte kadına, anne olma statüsü üzerinden bir söz hakkı doğmuştur. Baba gibi annenin de modernleşmeyle birlikte, çocuğa isim vermede etkin bir hal aldığı görülür. Dolayısıyla çocuğa isim verme hiyerarşinin, “*baba-anne-dede (baba yanlı)-akrabalar-dede (anne yanlı)-babaanne-anneanne*” biçiminde ilerlediği görülmüştür. Dede Korkut benzeri efsanevi karizmatik liderlerin ad verme görevinin, yasalarca belirlenen modernleşen değerlerde ebeveynler ve yakın akrabalarca devam ettirildiği anlaşılır.

Özetle, aileler çocuklarına güzel bir isim vermek ister. Güzelin anlamı kültürel açıdan toplumdaki topluma, dönemden döneme değişmektedir. Çalışmada görülmüştür ki güzel isim, toplumsal aidiyetle değer kazanır. Bu aidiyet kimi için popüler kültürle modern isimlerle değişim gösterse de, kimi için değişmeyen / yavaş değişen kıstaslarla geleneksel tutumla, din ve siyasetle belirlenmektedir.

Tablo-9: Çalışmadaki Erkek İsimleri

Erkek İsimleri	Sayı	Erkek İsimleri	Sayı	Erkek İsimleri	Sayı	Erkek İsimleri	Sayı
Abdulkadir	1	Elvan Kağan	1	Kahraman	1	Sefa	1
Abdullah	2	Eli	1	Kamber	1	Selim	1
Abdurrahman	1	Emrah	1	Kamil	1	Selim Can	1
Adem	3	Emre	6	Kenan	1	Selman	1
Adil Hakan	1	Emrullah	1	Kerim	1	Semih	3
Ahmet	4	Enes	3	Koray	1	Serdar	1
Ahmet Muhammed	1	Engin	1	Kurt	1	Serhat	1
Akan	1	Eray	3	Lokman	1	Server	1
Akın	1	Ercan	3	Mahir	1	Seyfi	1
Ali	6	Erce	1	Mehmet	11	Sezer	1
Ali Can	3	Erdal	1	Mehmet Nuri	1	Selçuk	1
Alp	1	Erdem	1	Mehmet Reşit	1	Şaban	4
Alp Mert	1	Erdi Kutluhan	1	Mert	3	Şahin	1
Alper	1	Eren	1	Mert Ali	1	Şemsi	1
Alperen	1	Erkan	1	Mesut	1	Talha	1
Anıl	1	Ersin	1	Mete	1	Taner	1
Anıl İtler	1	Ersoy	1	Metehan	3	Tayfun	1
Arda	1	Ertan	1	Metin	1	Taylan	1
Arif Emre	1	Ertuğrul	3	Mikail	1	Tuluhan	1
Arslan Erbil	1	Eyüp	1	Mücahit	1	Tolunay	1
Ayberk	1	Fatih Cihan	1	Muhammed	2	Ufuk	1
Aykut Rifki	1	Ferit	1	Muhammed Can	1	Uğur	4
Aytaç	1	Fikri	1	Murat	7	Uzay	1
Aytunç	1	Firat	1	Musa Emre	1	Veysel	1
Aziz	1	Fuat	1	Mustafa	10	Volkan	1
Barış	3	Furkan	4	Mustafa Burak	1	Yahya	4
Batın	1	Gökhan	1	Nazım	1	Yasin	3
Batuhan	3	Güngör	1	Noyan	1	Yasin Can	1
Bayram	1	Halil İbrahim	1	Nuri	1	Yiğit Er	1
Berat	4	Halis	1	Oğulcan	1	Yılmaz	1
Berkay	1	Halit Seyda	1	Oğuz	1	Yunus	1
Bilal	3	Hami	1	Oğuz Alp	1	Yusuf	3
Bora	1	Hamit	1	Oğuzhan	3	Yusuf İsa	1
Buğra	3	Harun	1	Oktay	1	Zekai	1
Burak	5	Hasan	1	Onur	7	Zeki Can	1
Burak Alperen	1	Hasan Deniz	1	Orbay	1	Toplam	313
Buray	1	Haydar	1	Orçun	1		
Çağdaş	1	Hayrettin	3	Orhan	1		
Can	3	Hilmi	1	Osman	4		
Caner	1	Hilmi Oğuzhan	1	Oytun	1		
Cem	1	Hüseyin	4	Ömer Aykut	1		
Cenk Efecan	1	İbrahim	3	Ömer Faruk	3		
Cevdet	1	İhsan	1	Ömer Utku	1		
Cihan	1	İlker	3	Ömür	1		
Cihat	1	İlyas	1	Paşam Eren	1		
Cihat Emre	1	İrfan	1	Recep	1		
Çetin	1	İsa	1	Rıza	1		
Davut	3	İskender	1	Ronaldo	1		
Doruk	1	İsmail	4	Safa	1		
Dursun	3	Kaan	3	Salim	1		
Egemen	1	Kadir	3	Samet Kadir	1		

Tablo-10: Çalışmadaki Kadın İsimleri

Kadın İsimleri	Sayı	Kadın İsimleri	Sayı	Kadın İsimleri	Sayı	Kadın İsimleri	Sayı
Afra	1	Emina	1	Jasmina	1	Sabiha	1
Ala Nur	1	Emine	6	Kamile	1	Safa Merve	1
Aleyna	5	Esin	1	Kaniye	1	Sebahat Nur	1
Arzu	3	Esmâ	1	Kardelen	3	Seda Nur	1
Asena	1	Esmâ Nur	4	Kismet	1	Seher Gamze	1
Asiya	1	Esra	8	Kıymet	1	Sehure	1
Asiye Nur	1	Esra Nur	1	Kübra	3	Selin	4
Aslı	3	Evrîm	1	Kübra Nur	3	Selva	1
Aslıhan	3	Eylem Sema	1	Lale	1	Sena	3
Ayça	1	Ezgi	3	Leyla	1	Sena Nur Tuğçe	1
Ayla	1	Fatma	6	Maide	1	Serenay	1
Aylin	1	Fatma Nur	3	Makbule Havva	1	Serpil	1
Ayşe	3	Fatoş	1	Medine	1	Seval	1
Ayşe Mine	1	Feyza	4	Meliha	3	Sevcihan Nilso	1
Aysel	3	Feyza Nur	1	Melike	3	Sevim	1
Ayşe Nur	7	Gamze	4	Melis	3	Sevtap	1
Bahar	1	Gaye	1	Melisa	3	Sibel	1
Başak	1	Gizem	1	Meral	1	Songül	3
Bensu	1	Gizem Selcan	1	Merve	13	Sultan	5
Berfin	1	Gözde	1	Merve Ahsen	1	Sümeyra	2
Betül	3	Gözde Nur	1	Meryem	3	Sümeyye	8
Beyza	1	Gül	3	Mısra	1	Sümra	1
Beyza Nur	1	Gülây	1	Müge	2	Şengül	1
Buket	1	Gülcan	1	Münire	3	Şeyda	3
Burcu	1	Güldane	1	Mürvet	1	Şeyda Nur	1
Buse Naz	1	Güler	1	Nadir	1	Şeyma	4
Buse Nur Gülcan	1	Gülhan	1	Nagehan	1	Şeyma Nur	3
Büşra	18	Gülnihal	1	Nalan	1	Şura	1
Büşra Nur	1	Gülsüm Beyza Nur	1	Nazife	1	Tahire	1
Canan	1	Habibe	1	Nazlı Can	1	Tilbe Naz	1
Cansu	1	Hacer	4	Nergis	1	Tuğba	5
Cemile	1	Hafize	1	Neriman	1	Tuğçe	4
Ceren	3	Hande	4	Neslihan	3	Tuğçe Nur	3
Ceylan	1	Hanife	3	Nezahat	1	Tülay	3
Ceylin	1	Hasret	1	Nezaket	1	Ülkü	1
Cağla	1	Hatice	3	Nilüfer	4	Ümmühan	1
Damla	3	Hatice Ceren	1	Noyan	1	Ümmügülsüm	1
Defne	1	Hatice İpek	1	Nüket	1	Vildan	1
Derya	4	Hatun	1	Nur	4	Yağmur	1
Dilan	3	Havana	1	Nurcan	1	Yaren	1
Dilara	1	Havva	3	Nurcihan	1	Yaren Nur	1
Dilek	1	Havva Nur	1	Nurseña	1	Yaşariye	1
Duygu	1	Hayriye	1	Nurten	1	Yasemin	5
Ebru	5	Hazan	1	Özge	5	Yasemin Gamze	1
Ece	3	Hilal	3	Özlem	1	Zahide	3
Ecem Nur	1	Hilal Kübra	1	Petin	1	Zahra	3
Ecren	1	Hülya	4	Rabia	4	Zehra Betül	1
Eda	1	Hümeyra	4	Rabia Nur	1	Zehra Pınar	1
Ekin	1	İrmak	1	Rahime Cansu	1	Zehra Nur	1
Ela Nur	1	İşin	1	Reyhan	3	Zeliha	1
Elem Nur	1	İlayda	4	Rumeysa	7	Zeynep	8
Elif	6	İlknur	1	Ruveyda Gülcan	1	Zeynep Melis	1
Elif Nur	4	İrem	6	Saadet	1	Toplam	437

Kaynaklar

ABDURRAHMAN, Varis: “Türklerin Ad Koyma Gelenekleri Üzerine Bir İnceleme”, *Milli Folklor*, Yıl: 16, Sayı: 61, 2004.

BAŞGÖZ, İlhan: “İnsan Adları ve Toplum”, *Türk Dili*, C. XXXIII, Sayı: 294, Mart 1976.

CANATAN, Kadir: “Türkiye’nin İsim Haritasının Temeli Olarak Ehl-i Beyt Sevgisi”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı: 62, 2012.

ÇATLI ÖZEN, Gökçen: “Günümüz Alevi ve Bektaşî Topluluklarında İsim Kültürü Üzerine Bir Anket Çalışması: İstanbul Örneği”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı: 90, Yaz 2019.

ERGIN, Muharrem, *Dede Korkut Kitabı*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 2017.

ERGÖNENÇ AKBABA, Dilek: “Nogay Türklerinde Kişi Adları”, *Dil Araştırmaları*, Sayı: 10, Bahar 2012.

GENÇ, Reşat: *Karahanlı Devlet Teşkilatı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1981.

İNAN, Abdulkadir: *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, Ankara 1972.

KARAGÖZ, Erkan: “Başkurt Türklerinin Doğum, Dügün ve Cenaze Merasimlerinden Bazı Tespitler”, *Hoca Ahmet Yesevi Yılı Anısına Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi*, 2016.

KELEŞ, Ruşen: *Kentleşme Politikası*, İmge Yayınları, Ankara 2006.

KÖSE, Aynur: “Değişim Gölgesinde Gelenek: Popüler Diziler ve Farklılaşan Ad Verme Kültürü”, *Milli Folklor Dergisi*, Yıl: 26, Sayı: 101, 2014.

ÖGEL, Bahaeddin: *Türk Mitolojisi*, I. Cilt, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

ÖRNEK, Sedat Veyis: *Türk Halkbilimi*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara 1977.

YILDIRIM, İlknur Esen: “Çocuklara Verilen İsimler Üzerinden Türkiye’deki Sosyo-Kültürel Değişimin Analizi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 20, Sayı: 3, Eylül 2016a.

_____ : “Türkiye’de 2000’li Yıllarda Çocuklara Verilen Popüler İsimlerin Analizi”, *International Conference of Strategic Research in Social Science and Education (ICoSReSSE)*, 14-16 Ekim 2016b, Antalya.

UYSAL, Başak: “Alevi İnanç Sisteminde Adlar ve Dil-Kimlik İlişkisi”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı: 62, 2012.

T.C. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, <https://www.nvi.gov.tr/hizmetlerimiz/istatistikler/isim-istatistikleri>, Erişim tarihi: 28.12.2018.